

Od tej decyzji można się odwołać i nowo powołany komitet rozpatrzy odwołanie. Końcowe rozstrzygnięcie jest ostateczne i muszą się mu podporządkować wszyscy członkowie społeczności. Członkowie wspólnoty nie mogą negować słuszności podjętej decyzji, aby nie narazić się na wykluczenie. Starsi zboru, decydując o wykluczeniu, reprezentują autorytet Boga i działają pod Jego natchnieniem. Z osobą wykluczoną nie można utrzymywać żadnych kontaktów. Nie można spożywać z nią wspólnych posiłków, rozmawiać, wspólnie pracować. Nie można się nawet z nią przywitać, jeśli zostanie ona przypadkowo spotkana. Daleko posunięta izolacja członka społeczności jest źródłem ogromnych cierpień dla tej osoby, jak również dla pozostałych wyznawców, szczególnie krewnych wykluczonego. Unikanie kontaktu z ludźmi spoza organizacji (w celach innych niż prozelityczne, czyli związane z pozyskiwaniem nowych wyznawców) sprawia, że osoby, które zostały wykluczone, pozostają osamotnione, bez wsparcia najbliższego środowiska, rodziny i przyjaciół. W skrajnych przypadkach może to skutkować podejmowaniem prób samobójczych⁶.

Przyczyny wykluczenia

Dlaczego stosuje się tak okrutną formę izolacji? „Na pierwszy rzut oka decyzja o wykluczeniu może się wydawać niezbyt lub nawet drastyczna, zwłaszcza gdy z daną osobą łączą nas bliskie więzy. Niemniej Słowo Jehowy daje nam rozsądne podstawy, by uważać, że taka decyzja świadczy o miłości”. Następnie podawane są trzy powody stosowania mechanizmu wykluczenia, tj. „Wykluczanie winowajców przysparza chwały imieniu Jehowy”, „Wykluczanie chroni czystość zboru chrześcijańskiego” i ostatecznie „Wykluczenie może skłonić winowajcę do opamiętania”⁷. „Popierając decyzję komitetu sądowniczego, możemy poruszyć serce winowajcy, który dotąd nie zareagował na starania nadzorców. Gdy utraci cenne więzi z bliskimi osobami, być może się opamięta, zrozumie wagę swego grzechu i poczyni odpowiednie kroki, by powrócić do Jehowy”⁸. Te same zasady, które stosuje się do wykluczonych, dotyczą osób „odłączonych”, czyli tych, którzy sami zrezygnowali z przynależności do danej grupy religijnej, np. z powodu utraty wiary w słuszność przyjętej doktryny. Również te osoby, które nie złamały żadnej z obowiązujących zasad, ale nie chcą, np. prowadzić działalności prozelitycznej i pozyskiwać nowych wyznawców, są izolowane i zabrania się utrzymywania z nimi kontaktu.

Zjawisko wykluczenia i okrutnego traktowania osób odłączonych w środowisku religijnym Świadków Jehowy powinno budzić niepokój, tym bardziej że dotyczy również dzieci. „Jeżeli ochrzczone dziecko zostaje wykluczone, od członków zboru oczekuje się, że »przestaną się z nim zadawać«”⁹. W ten sposób również dzieci, osoby nieletnie tracą kontakt z przyjaciółmi i krewnymi. Życie rodzinne członków tej grupy wyznaniowej jest poddane silnej kontroli

społecznej. Organizacja religijna ustala zasady dotyczące każdego obszaru funkcjonowania wiernych. Reguluje chociażby prawo rodziców do siedzenia obok wykluczonego dziecka w sali do nabożeństw („Czy byłoby stosowne, żeby chrześcijańscy rodzice siadali na zebraniu obok wykluczonego dziecka?”¹⁰.) Warto zaznaczyć, że rok 2013 przyniósł istotną zmianę, gdyż zezwolono na to, aby nieletnia osoba wykluczona mogła siedzieć obok swoich rodziców w Sali Królestwa, natomiast wspólny udział w nabożeństwie był odradzany. Takie traktowanie jest źródłem rodzinnych konfliktów i powodem cierpienia, w szczególności dzieci. Osoby niespokrewnione nie mają prawa utrzymywać żadnego kontaktu z osobą wykluczoną niezależnie od łączących ich więzi. W przypadku rodziny wykluczonego zasady dopuszczają utrzymywanie niezbędnych kontaktów w przypadku wspólnego zamieszkiwania z taką osobą, ale kontakty te powinny być ograniczone do minimum¹¹.

Przemoc psychiczna

Ograniczenie kontaktu z osobami bliskimi stanowi formę przemocy psychicznej. W formularzu „Niebieska Karta – część A” wśród możliwych form przemocy wymienia się, m.in. „kontrolowanie/zabranianie kontaktów z innymi osobami”. W przypadku wykluczania dzieci „unikanie duchowej więzi” z małoletnimi członkami rodziny może skutkować zaburzeniami w sferze emocjonalnej. Dziecko zostaje pozbawione możliwości utrzymywania przyjacielskich kontaktów z osobami, które traktowało jak członków rodziny. Efektem izolacji jest osamotnienie, znaczące obniżenie poczucia własnej wartości, niezaspokajanie potrzeb emocjonalnych, utrata poczucia bezpieczeństwa i społecznego oparcia. Zaburzone zostaje funkcjonowanie rodziny, która w stosunku do osoby wykluczonej nie może spełniać już swoich funkcji. Pełnoletni członkowie rodziny po decyzji o wykluczeniu często są zmuszani do wyprowadzenia się z domu rodzinnego (dotyczy to również dzieci po osiągnięciu pełnoletniości).

Podczas ubiegłorocznego Kongresu (zgromadzenie religijne, na którym spotykają się w różnych miastach wszyscy Świadkowie Jehowy) wyemitowany został film pt. „Miejmy w nienawiści to, czego nienawidzi Jehowa”. Film opowiada historię młodej dziewczyny, wykluczonej ze społeczności za utrzymywanie pozamałżeńskich kontaktów z osobą spoza organizacji. Po decyzji komitetu sądowniczego rodzice głównej bohaterki wymagają od niej, aby wyprowadziła się z domu, gdyż nie może z nimi zostać, jeśli nie będzie przestrzegać norm religijnych. Po jej wyprowadzce rodzice nie utrzymują z nią żadnego kontaktu. Jej niepełnoletnie rodzeństwo również nie ma prawa do utrzymywania kontaktu z siostrą, aby nie wpłynęła ona negatywnie na ich rozwój duchowy. Zachowanie rodziny osoby wykluczonej zostało przedstawione w filmie jako wzór postępowania.

Zasady życia społeczności czy forma manipulacji?

Świadkowie Jehowy zrywający kontakty z przyjaciółmi i rodziną realizują zasady, które zostały im narzucone. Wpraw-

⁶ J.R. Bergman, *Świadkowie Jehowy a zdrowie psychiczne* (w:) „Słowo Nadziei”, nr 29, Gdynia 1997, s. 22.

⁷ https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/2015287?q=wykluczenie*&p=par, dostęp: 12.07.2017 r.

⁸ *Miłość Boża*, s. 208-209.

⁹ Jak pomóc „marnotrawnemu” dziecku?, „Strażnica” (w01 1.10) 2001, s. 13.

¹⁰ <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/2013611#h=2>, dostęp: 12.07.2017 r.

¹¹ *Miłość Boża*, s. 208-209.